

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۱۸/۰۸/۰۸

رنا گل آریو بی

آیا اسلام آباد او که په افغانستان کی دولتی فساد له طالبانو سره اغیزناکه مرسته کوی؟

دوهمه برخه

۳- امریکایی وسلو او پیسو ته دطالبانو لاس رسی:

دا څنگځنی سريزه سری له یوی خوا یو څه حیرانوی اوله بلی خوا دا گمان هم راپاروی چی گوندی طالبان او امریکایان به یو له بله څه پت ماملی لری. په دی هکله می له باوری سرچینوڅخه نه څه اوریدلی دی او نه می څه لوستلی دی. د امریکا پیسی او وسلی له نورو، غیر مستقیمولارو، فساد په مرسته دطالبانو لاسته ورغلی دی. شپیلگ آنلاین د نری په کچه دالمان معتبره خپرونه په ۲۰۱۱/۷/۲۵ نیټه دامریکا دیوه نظامی راپور له مخی لیکي چی: «امریکا له لسو کالو را په دی خوا د طالبانو سره په جگړه لگیا ده، خو طالبان په غیر مستقیم ډول د واشنگتن له پیسو گټه اخلی. امریکایان له پیرو فاسدو شریکتونو سره ماملی کوی او له دی لاری یی په میلیونونه ډالره دطالبانو لاس ته ورځی. هغه بیا په همدی پیسو وسلی او چاودیدونکی توکی اخلی». د امریکا پیسو ته دطالبانو دلاسرسی یوه بله لار داوه چی دامریکا ځانگړو ځواکونو په لری پرتو سیمو کی د طلبانو له بریدو نه د ځان ساتنی له پاره ځایی زور واکانو ته ډیری پیسی ورکولی. خو داچی زورواکانو په زور د طالبانو دبریدونو مخه نشوه نیولی نو له امریکایانو د ترلاسه کړو پیسو ډیره برخه یی طلبانو ته ورکوله او په بدل کی به یی طالبانو د څه مودی له پاره په امریکایانو خپله حمله ځنډوله. په دی ډول ماملو کی امریکایی ځواکونه یوازی نه وو، نریوال انډیوالان یی هم د مشر ورور په لار روان وو. په دی هکله په المان کی د هاینریش بول په نامه بنسټ دخیلو څیړنو په بهیر کی بیامینده چی: «ایساف غلطو خلکو (جنگسالارانو، دولتی ما مورینو او حتی طالبانو) ته د پیسو په ورکولو کی لاس درلود. دا پخپل ذات کی یو تضاددی چی طالبان د خپلو لگښتونو له پاره دنریوالو نظامی ځواکونو څخه پیسی تر لاسه کوی».

طالبانو ته امریکایی وسلی بیا له نورو لارو په لاس ورغلی دی. دوی ادعا کوی چی د وسلو یوه لویه برخه یی په جگړو کی له دولتی سر تیرو نیولی او یوه بله برخه یی هغو سرتیرو له ځان سره را وری ده چی دملی اردو نه تښتید

لی او له طالبانو سره یو ځای شوی دی. کورنیو او بهرنیو رسنیو د هیواد په دننه کې د وسلو دروان تجارت او قاچاقو په هکله هم راپورونه خپاره کړي دي او ویل کيږي چې ځینو دولتي زورواکو او نظامي چارواکو په طالبانو پریمانه وسلې پلورلي دي. طالبان تراوسه په دې هکله خپه خوله پاتي شوي دي، خو ځینو دولتي چارواکو دا ماملې افشا کړي دي. دتخار والي داکتر محمد یاسین ضیا ویلي دي چې: «یوشمیر سیمه ایز چارواکي او د پارلمان غړي..... نه یوازي په وژلو او تښتولو کې لاس لري بلکې په طالبانو وسلې هم پلوري». او دپکتیکا والي لازیاتوی چې: «دطالبانو ۹۰ سلنه جنګي تجهیزات د دولتي سرچینو او امنیتي ځواکونو دننه منابعو څخه تر لاسه کيږي». دا پورتنی واقعیتونه رابښي چې په روانه جګړه کې دولتي فساد له طالبانو سره تر بل هر چا او هر څه ښه او اغیزناکه مالي او نظامي مرسته کوي.

۴- نشیې توکو د طالبانو دملی سرچینو یوه برخه:

زموږ په هیواد باندې دامریکایانو دبرید یوه پلمه هم دا وه چې دلته به داپین اوچرسو دکرنی جرړی باسی او په افغانستان کې به د نشیې توکو د تولید او قاچاقو نښې او نښانې هم له منځه وړي. خو په راتګ سره یې دواړو، چرسو او اپینو، ریښی وغځولې، پانی یې نوره هم تازه شوی، غوټی یې وغوریدلې، کړیې ورځ په ورځ پراخه ځمکې ونيولې، د فساد سره اوږه په اوږه نوره هم پراخیدلې او د شپېگل د یو را پور له مخې تر ۲۰۰۵ میلادی کل پوری لس برابره شولې. په دې ډول که په افغانستان کې دامریکایانو دشتون له برکته دولتي فساد په نړۍ کې دریم مقام تر لاسه کړه، خو د نشیې توکو کر، صنعتی کول او قاچاق په نړۍ کې د معمولی کچې نه ووتل او دنشیې توکو ټول بازارونه یې تر ۹۰ سلنه پوری فتح کړل. اوس نو د پام وړ ټکی دادی چې په دې ماملو کې څوک لاس لري او د بیره کټه یې د چا لاس ته ورځي. دولتي چارواکي اوځنی کورنی رسنی تر ډیر حده دا کار وبار په طالبانو پوری تړي او دهغوی یوه مهمه مالي سرچینه یې ګڼي. خو دچارو بهرنی څیړونکی او کار پوهان بیا په خپل وار په دې هکله بل نظر لري. د بی بی سی آنلاین پښتو خپرونې د ۲۰۱۸/۵/۱۳ نیټې خبر له مخې دافغانستان دبیا رغونی له پاره دامریکا ځانګړی څارونکی اداره (سیګار) په یوه راپور کې راغلي دي چې: «د نشیې توکو قاچاق او تولید ډیر کار وبار د دولت تر کنترول لاندې نا امنو سیمو کې کيږي..... په راپور کې راغلي دي چې د بدخشان ارګو، د هلمند نهر سراج، د کندهار ژړی، او دنیمروز د خاشرود او چهاربولدک ولسوالی هغه سیمې دي چې دولت پری کنترول لري، خو د نشیې توکو کار وبار پکې تر ټولو ډیر دی». هالنډی کار پوهه سوزانی تیل بیا دخپلو څیړنو په لړ کې لیکي چې: «دافغانستان لوړ پوره دولتي چارواکي دفساد له لاری دخپلو شتمنیو د ډیرولو سره عادت شوي دي. خو لویه بدبختی داده چې دافساد دنشیې توکوله قاچاق سره تړل شوی دی. د نشیې توکو قاچاق ځکه دی لوړی کچې ته رسیدلی دی چې دفساد په بنسټ ممکن او ځواکمن شوی دی. په دې مامله کې لوړ پوری دولتي چارواکي ښکېل دي. د هیواد قضایی ارګان په دې فساد سترګې پټوي، ځکه چې دارګان په خپله فاسد دي.» وینو چې دولتي فساد د نشیې توکو تولید او قاچاق ته لار جوړوي او بیا نودواړه اوږه په اوږه مخ په وړاندې ځي او دا هم رابښي چې لوړ پوری دولتي چارواکي له دې قاچاقو ترهرچا ډیره ګټه تر لاسه کوي. هاندلز بلت، دالمان مشهوره اقتصادی ورځپاڼه، په دې هکله دیوه بل کار پوه، توماس روتیګ، له لیکنو نه د ۲۰۱۸ میلادی کال دمارچ په ۱۹ نیټه دا برخه خپروې: «طالبان دخپل کنترول لاندې سیمو کې د نشیې توکو په ګډون دټولو اقتصادي فعالیتونو لار ښوونه کوي، خو دمیلیاردونو ډیره برخه د بل چا لاس ته ورځي. په دې هیواد کې له ۳۵۰۰۰۰ تر ۵۰۰۰۰۰ پوری کر وند ګر دکوکنارو په کرنه او

۱۵۰۰ نور وگړی یی بیا په تجارت لگیا دی. د واره بلی د یوه پیاوړی نظام تر ټولو ټیټ پور جوړوی. کر وند گر په کلیو کی دی کوچنیو سوداگرو ته اړ دی، له هغوی کریدیتونه، تخمون او پو رونه تر لاسه کوی. کروند گر پولیسو، زور واکانو او طالبانو ته د دی له پاره پیسی ورکوی چی کرونده یی ژوبله نکری او کوچنی سوداگر بیا د دی له پاره پیسی ورکوی چی په سوداگری کی ورته ستونخی پیدا نه کری. له دی لاری د نشیی ټوکو دکر او کوچنی تجارت دپیسی یوه لویه برخه دفساد بودیجی ته ورخی. ورپیسی منځپوری سوداگر دی چی شمیر یی له ۵۰۰ تر ۶۰۰ پوری دی. دوی له یوی خوا د بنکنتی پور او لور پور او له بلی خوا د حکومتی چار واکو او تور بازار تر منځ اړیکی ټینگوی او ساتی. دا ډله د ځان دساتنی له پاره لور پوره پو لیسو او د ولتی مقاماتوته پیسی ورکوی. همدا لامل دی چی په ولسوالیو او ولایتونو کی د پو لیسو قومندانی ډیر نوماندان او لوړه بیه لری. په شمال کی دپو لیسو یو قومندان وایی چی: «د نشیی ټوکو پیسی نیغ په نیغه د فساد بو دیجی ته ورخی، نو ځکه ځنی پو لیسان دهغوی په قاچاقو سترگی پتوی. په لابر اتوارونو کی د هرویینو جوړول او قاچاق دیوی دوه سوه کسیزی کری په لاس کی دی. دوی د هیوا د په دننه کی دترانسپورت، دپولو نه بهر ته د ور تیرولو او د نشیی ټوکو نړیوالو کریو ته د ور سپارلو چاری په غاړه لری».

توماس روتینگ په یوه بله لیکنه کی په افغانستان کی د نشیی ټو کو د کلنی تولید ډالری ارزښت او په هغوی کی دطالبانو برخی ته هم گوته نیولی ده. دی دملگرو ملتونو د اړوند ارگان په حواله لیکي چی: «په ۲۰۱۶ میلادی کال کی په افغانستان کی د تولید شویو نشیی ټوکو ارزښت دری ملیارده ډالره اټکل شوی دی چی ۱۶۰ ملیونه (۴،۵ سلنه) یی دمحمول په توگه دطالبانو لاس ته ورغلی دی». او دا پاتی ۶،۹۴ سلنه د فاسدو دولتی چار واکو او زور واکو تر څارنی لاندی ویشل کیږی او دهغوی په شخصی جیبونو کی لویږی.

وینو چی دطالبانو مالی او نظامی سرچینی هر څه او له هر ځایه چی وی د دولت دمالی او نظامی سر چینو پنځه سلنه نه جوړوی. دا یو ټو پیر دی او بل ټوپیر دادی چی فاسد دولتی چارواکی هرڅه چی په زور غصبوی او هر څه چی له هری خوا تر لاسه کوی خپل شخصی ملکیت تری جوړوی. په بهرنیو مرستوگیدی اچوی ،پیسی یی په جیبو مندی او وسلی یی حتی په طلبانو هم پلوری، د بیلا بیلو وزارتونو او دولتی موسسو له کلنیو بود یجو غلا کوی، کانونه او گمرکونه لو توی، قرارداد ونه انحصاروی، دولتی چوکی پلوری، اوسربیره پردی د کال څلور ملیارده ډالره له خلکو بدی اخلی. دکرزی دحکومت په دورو کی فاسدو دولتی چارواکو او د اوسنیو زور واکو شخصی ملیشی هم د هیواد په ډیرو برخوکی خلک ارام ته نه پریریدی، باج تری اخلی، وژنی یی او دخپلو کورونو پرینودلو ته یی مجبوروی . پدی ډول دولتی فساد دفسادانو شتمنی وپرسولی خو دولت یی د مالی بیوسی سره مخامخ او د هغه نظامی ځواک یی کمزوری کړ او له بلی خوا یی ډیر خلک له دولته بیزار کړل، چی طلبانو ته یی مخه کړه او دهغوی لیکي یی ځواکمنی کړی . هر څه چی دولت کمزوری کوی په حقیقت کی د طالبانو زور زیا توی، د دولت او طالبانو تر منځ د قواوو په اندول کی دولتی فساد بنسټیز رول لوبوی او له طالبانو سره دا دولتی کی فساد له بهرنیو مرستو زیاته او اغیزناکه مرسته کوی.

د طالبان په هکله می په «روهی و بیپانه» کی په ۲۱۰۸/۴/۱۵ نیټه په کابل کی د سی ای ای دهمکار، ریچ بلی، دا جمله ولوسته چی: «که څه هم طالبان دسخت د ریخی نظر لری، خو یو څه شته، چی دوی په فساد ککر خلک نه

دی»، نوځکه له هر چاواله هرڅه چې هر ډول مرستی په لاس ورځی په شخصي جیبونو کی یی نه اچوی بلکی دگدی سیاسی او نظام موخی په لارکی تری کار اخلی. په سیاسی ژوند کی له فساد ځان ساتل او له دی لاری دولسونو باور تر لاسه کول ډیر څه دی، خو هرڅه نه دی. سخت دریځی په خپله یوه لویه ستونځه ده. له ځانه غیر په بل هرچا دکافر حکم یاگمان کول، ځان مرگی بریدونه او دسرک په غاړه د ماینونو بنځول دا ستونځه لانوره هم غتوی، دبیگنا مسلمانانو مرگ اوژوبله زیاتوی او دی غم او ستم ځبلی ولس ته د خپل حال او راتلونکی په هکته سوالونه او تشویشونه را پیدا کوی. سره له دی هم هغه څوک چی پت، سر او مال یی د بی جلیه زورواکو، فاسدو دولتی چارواکو، او وسلوالو ملیشو د غصب، لوتماری، چپاول، غلا، او نورو ظلمونو او وختتونونه په امن کی نه وی، همدی سخت دریځی ته غاړه ږدی، دپت، سر او مال دساتنی په هیله طالبانو ته پنا وری. همدا بیوزله او له فساد تینتیدلی مظلومان طالبان تر هغی کچی ځواکمن کوی چی، که دا بهیر په همدی ډول دوام وکړی، په امریکایانو به خپلی غو بښتی منی. کیدای شی چی د ترمپ د جنگ وزیر، متیس، چی یو پخوانی او پوخ جنرال دی، دکالونو په اوږدو کی په دی راز یو څه پوه شوی وی، نو ځکه دافغانستان حکومت ته مشهوره ورکوی چی: «هغه حکومت چی دخپلو خلکو ملاتړ ولری، هیڅ دښمن ورسره مقابله نشی کولی.... دخلکو ملاتړ او رضایت باید دکار لومړیتوب وی». جنرال متیس په دی ځای کی رښتیا وایی او ښی خبری کوی، خو نیمگرتیا یی داده چی بل ته گوته نیسی او بل ملامتوی او پخپله دیوه خیر غوښتونکی دریمگری دریځ غوره کوی، نوځکه یی دا ښکلی وینا هم بی اغیزی پاتی کیری او کوم درد نه دوا کوی. جنرال متیس له دی انکار نشی کولی چی امریکا په افغانستان کی دروان کرکیچ بنسټگراو تر ټولو مهم اړخ دی، که غواړی چی په دی کرکیچ کی لږ تر لږه ځانته د ورو پوزه جوړه کړی، نو باید د بشر د حقوقو دڅار په سازمان کی دافغانستان د چارو څیړونکی، میر من پتریشا گوسمن، دا خبری دزړه په غوږو واوروی او په افغانستان کی یی خپلو نظامی قومندانانو ته واوروی چی: «په افغانستان کی د امریکایی ځواکونو قومندانان به دافغانانو په منځکی هغه وخت ډیر اعتبار تر لاسه کړی چی نوموری د په فساد ککړو پولیسوله قومندانانو او له ملیشه ځواکونو او جنگسالارانو سره اړیکی پریکړی. د دی تر څنگ که چیری دوی دملکی تلفاتو دکمبنت په موخه اساسی او ښه اقدامات وکړی او دملکی تلفاتو پر مهال مناسب جبران او مسولیت ومنی، دا به هغه حقیقی بدلون وی چی افغانان به یی هر کلی وکړی». او که نه لک څنگه دنیویارک ټایمز ورځپاڼی لیکلی دی: «د پنتاگون دغه زور خیال چی گواکی په ادوکی دزیاتو سر تیرو په لرلواو په زغروالو وسیلوکی د هغوی په استولو سره کولی شی چی بد خلک ووژنی، او طالبان مات کړی یو خیال دی او بس».

په هر صورت نن سبا دغربی نړی ډیرکار پوهان، ژورنالستان او سیاستوال دا منی چی طالبان د خپل سیاسی اونظامی دښمن په لیکو کی داسی ځواکمن ملاتړ لری چی په روانه جگړه کی تر بل هرچا او هرڅه ورسره ډیره مرسته کوی او هغه هم فساد دی.

پای

متن قسمت اول این مطلب را به کمک لینک آتی مطالعه فرمائید:

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/Aryubzai_rg_de_Pak_ao_Agh_marasta_talebanosara_1.pdf